

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΝΑΤΟΝ

Φίληβος καὶ ὁ Πολιτικός.

1. Φίληβος

Εἶνε ἀναντίρρητον ὅτι μετὰ τὸν «Σοφιστὴν» προσηγεῖται χρονολογικῶς ὁ «Πολιτικός» ἔπεται δὲ ὁ «Φίληβος»· οὐχ ἥττον εἶνε προτιμότερον νὰ διεξέλθωμεν τὸ διαλεκτικὸν περιεχόμενον τοῦ πρώτου συγγράμματος μετὰ τὸν «Φίληβον» ἐν εἴδει παραρτήματος. Διότι κυρίως εἰς ἐκεῖνον τίγονται ὡς ἄλλως ὅσα ἐν τῷ «Φιλήβῳ» λεπτομερέστερον ἀναπτύσσονται τοῦθ' ὅπερ τότε μόνον καθίσταται καταφανὲς ὅταν ἀπὸ τούτου ἐπιανέλθωμεν εἰς τὸν «Πολιτικόν». Ταῦτοχρόνως ὅμως γίνεται εἰς τὸν «Πολιτικόν» ἑναρξίς νέας κατευθύνσεως τῶν ἰδεῶν ἢ ὅποια μόνον εἰς τὸ ἐπόμενον ἔργον, τὸν «Τίμαιον», καθίσταται τελείως καταφανής. Καὶ δι' αὐτὸν ἀκόμη τὸν λόγον δικαιολογεῖται ἐνταῦθα, ἐντελῶς ἐξαιρετικῶς, ἢ ἀπὸ τῆς κατὰ τ' ἄλλα ἀναμφισβητήτως βεβαιωμένης χρονολογικῆς ἀλληλουχίας παρθέκλις.

Ὁ «Φίληβος» ἔχει ὡς θέμα τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀγαθοῦ. Ἡ παραδοχὴ τοῦ ἀγαθοῦ ὡς ἰσοδυνάμου πρὸς τὴν ἡδονὴν ἀποκρούεται μετὰ ἐμβριθεστάτην ψυχολογικὴν ἔρευναν, ἢ δ' ἀφομοίωσις αὐτοῦ πρὸς τὴν γνῶσιν ἢ τὸν ὀρθὸν λόγον, τὴν ὅποιαν εὐκολώτερον ἡδυνάμεθα νὰ συμπεριάνωμεν ἐξ ὅλων τῶν προγενεστέρων συγγραμμάτων, ἐν μέρει καὶ ἐκ τῆς «Πολιτείας» (Ἰδ. σελ. 191), δὲν ἐγκαταλείπεται μὲν κατ' οὐσίαν, ἀλλὰ περιορίζεται τοσοῦτον, ὥστε ἀποκτῶσι τὴν ἀνήκουσαν εἰς αὐτὰς ἰσχὺν καὶ αἰ δεδικοιολογημένα ἀξιῶσεις τῆς ἀποκεκαθαρμένης ἡδονῆς.

Εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν θὰ ἐπετρέπετο ἴσως εἰς τὸν Πλάτωνα νὰ ἐπιχειρήσῃ τοιοῦτου εἴδους ἔρευναν, καθὼ ἀφορῶσαν καθαρῶς τὴν ἠθικὴν, ὄχι βεβαίως ἐντελῶς ἄνευ λογικῶν προϋποθέσεων, ἀλλὰ πάντως χωρὶς νὰ ἐγκύρη κόσμον βαθέως εἰς αὐτάς. Εἰς τὸ ἴψος ὅμως τῆς φιλοσοφίας αὐτοῦ δὲν εἶνε πλέον τοῦτο δυνατόν· ἢ περὶ τῆς ἠθικῆς ἀπόφασις ἀπαιτεῖ εὐρεῖαν λογικὴν βάσιν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ διάλογος οὗτος εἶνε εἰς ἓκ τῶν σπουδαιότερων διὰ τὴν λογικὴν τοῦ Πλάτωνος, καίτοι ἐλάχιστον αὐτοῦ μέρος ἀμέσως ἀφιεροῦται εἰς αὐτήν. Αἱ λογικαὶ ὅμως αὗται ἔρευναι ὀρμῶνται ὄχι ὀλιγώτερον ὀρισμένως ἢ ὁ «Σοφιστής» ἀπὸ τῶν ἀποκτημάτων τοῦ «Παρμενίδου»· τὰ ὅποια ἀναπτύσσονται ἐνταῦθα ἀπὸ νέων ἀπόψεων. Ἡ σχέσις εἶνε ἰδιαζόντως καταφανὲς καὶ ἀντιληπτὴ εἰς τὸ πρῶτον μέρος τὸ ἀφορῶν προβλήματα τῆς διαλεκτικῆς.

Α. Ἡ θεμελιώδης ἀρχὴ τοῦ συμφώνου τῆ λογικῆ.

(σελ. 14 C—19 B)

Τὸ ζήτημα μήπως ἡ ἡδονὴ περιλαμβάνη, ὡς καὶ ἡ γνῶσις, διάφορα ἀντίθετα πρὸς ἀλληλα εἶδη εἰς τρόπον ὥστε εὐκόλως τὸ ἓν νὰ εἶνε ἀγαθὸν τὸ δὲ ἄλλο κακόν, φέρει ἡμᾶς εἰς τὸ γενικώτατον πρόβλημα τῆς λογικῆς τὸ ἀφορῶν τὴν κατηγορίαν ἢ τὸ κρίνειν ἓν γένει, τὸ ὁποῖον ἔνταῦθα, ὡς καὶ ἐπανειλημμένως μέχρι τοῦδε ἐγένετο, διατυποῦται ὡς ἑξῆς: Πῶς εἶνε δυνατόν πολλά νὰ εἶνε συγχρόνως ἓν, ἓν νὰ εἶνε πολλά, πῶς εἶνε δυνατόν διαίρεσα, μάλιστα ἀντίθετα, νὰ εἶνε ἓν καὶ τὸ αὐτό, ἓν καὶ τὸ αὐτὸ νὰ εἶνε ἀντίθετα (14 C, πρὸβλ. 12 E, 13 A καὶ B); Τὸ τοιοῦτον δὲν σημαίνει: πῶς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ π ρ ᾱ γ μ α εἶνε δυνατόν νὰ ἔχη ταῦτοχρόνως πολλά διακριτικὰ στοιχεῖα ἢ πῶς τὸ ὅλον νὰ ἔχη πολλά μέρη καὶ τὰ τριᾶντα. Ταῦτα πρὸ πολλοῦ ἔχουσι κανονισθῆ καὶ δὲν ἀποτελοῦσι πλέον πρόβλημα (συγκεκριμένα ὑπὸ πάντων 14 B, 15 A, ἐντελῶς ὡς ἐν Παρμ. 129 D, ἀπερ ἂν πάντες ὁμολογοῖμεν, Σοφ. 251 B). Τὸ ζήτημα δὲν ἀφορᾷ τὰ γεγενημένα καὶ φθαρτὰ πράγματα, ἀλλὰ τὰς ἐννοιολογικὰς ἐ ν ὅ τ η τ α ς (ἐνάδες μονάδες), τὰς Ἰ δ έ α ς (16 B μίαν ιδέαν) ὡς ἐπὶ παραδειγματι θέτομεν ὡς ἓν τὸ ν ἄνθρωπον, τὸ ν βῶν ἢ τὸ ὥραϊον, τὸ ἀγαθόν. Ἐν σχέσει λοιπὸν πρὸς τὰς «ἐνάδας» ταύτας ἐρωτᾶται πρῶτον: εἶνε ἀνάγκη νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι κατ' ἀρχὴν ὑ π ᾱ ρ χ ο υ σ ι; δεύτερον πῶς —ἐνῶ ἐκάστη κατ' ἑαυτὴν εἶνε πάντοτε μία καὶ ἡ αὐτή, ἓν αὐτῇ δὲ δὲν λαμβάνει χώραν γένεσις καὶ φθορά, καὶ ἐνῶ ἀρ' ἑτέρου εἰς τὸ γιννόμενον, ἀλείφως ποικίλον, ἀνάγκη νὰ παραδεχθῶμεν αὐτὴν εἴτε ὡς κατατετμημένην, εἴτε πολλὰ γενομένην ἢ καὶ τελείως κεχωρισμένην ἑαυτῆς—πῶς λέγομεν, μ' ὅλα ταῦτα, εἶνε δυνατόν νὰ εἶνε ὁρισμένως αὐτὴ αὕτη ἢ μία, ἀφοῦ εἶνε πολὺ φυσικὸν νὰ θεωρηθῆ ὡς τὸ μάλλον ἀδύνατον πρᾶγμα ὅτι αὕτη, μία καὶ ἡ αὐτὴ οὔσα, δύναται νὰ εἰρησκηται ταῦτοχρόνως ἓν ἐνὶ καὶ ἓν πολλοῖς;¹⁾ Τοῦτο τὸ ἓν καὶ πολλά, καὶ ὄχι τὸ εἰς τὰ ἀντικείμενα τῶν αἰσθήσεων, κρύπτει ἓν ἑαυτῷ τὴν αἰτίαν ὅλων τῶν διαλεκτικῶν δυσχερειῶν ἓν ὅσα δὲν κατανοοῦμεν αὐτὰ καλῶς, ταῦτοχρόνως ὅμως κρύπτει καὶ τὴν λύσιν πάσης δυσχερείας μόνις ἀποκτήσωμεν σαφῆ αὐτῶν ιδέαν. Τὸ σημεῖον τοῦτο ἄρα εἶνε ἀνάγκη πρὸ παντὸς νὰ διερευνήσωμεν.

Ἡ ὁρθὴ κατὰ ταῦτα ἀφετηρία ἔγκειται ἔνταῦθα (15 D) εἰς τὴν θεμελιώδην ἀρχὴν ὅτι: δύναμι τῆς λογικῆς ἐννοίας τοῦ λεγομένου (ὑπὸ λόγων) ἓν καὶ τὸ αὐτὸ εἶνε ἓν καὶ πολλά, εἶνε δὲ πολὺ φυσικὸν νὰ ἐπιανευρίσκωμεν τὸ τοιοῦτον (τὴν σχέσιν τοῦ ἑνὸς καὶ πολλῶν) εἰς πᾶν ὅ,τι εἴτε ἄλλοτε ἐλέχθη εἴτε νῦν λέγεται: οὐδέποτε ἄρα θά

¹⁾ Δὲν δύναμαι νὰ εἶρω διέξοδον ἐκ τῆς δυσχεροῦς ταύτης περιόδου (15 B) εἰ μὴ παραδεχόμενος ὅτι αἱ λέξεις ὅμως—ταύτην πρέπει νὰ τεθῶσι μετὰ τὴν λέξιν χωρὶς.

θὰ παύσει τοῦτο, οὐδὲ ἤρξατο νῦν μόλις, ἀλλ' ἀποτελεῖ τὸ ἀθάνατον, ἀγήρω γεγονὸς αὐτοῦ τοῦ λογικοῦ (τοῦ κατὰ λόγον, τῶν λόγων αὐτῶν) ἐν ἡμῖν (ἐν τῷ λογικῷ ἡμῶν σ υ ν ε ι δ ὅ τ ι). Καὶ περαιτέρω (16 Β). Διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν δὲν ὑπάρχει καλλιτέρα ὁδὸς (μέθοδος) ἀπὸ τὴν προκειμένην, διὰ τῆς ὁποίας ἐγνώσθη πᾶν ὅ,τι μέχρι τοῦδε, ἔστω καὶ πόρρωθεν μόνον ἔχον σχέσιν πρὸς τὴν ἐπιστήμην (**τέχνη**), ἀνεκαλύφθη ὡς δῶρον τῶν θεῶν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους θὰ κατῆλθε βεβαίως ποτὲ τοῦτο ἀπὸ τῶν οὐρανῶν πρὸς ἡμᾶς ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τινος Προμηθέως καὶ ταῦτοχρόνως μετὰ φωτεινοτάτου τινὸς πυρός· οἱ δὲ ἀρχαῖοι, οἱ ὅποιοι ἦσαν ἀνώτεροι ἡμῶν καὶ πλησιέστερον πρὸς τοὺς θεοὺς εὗρισκοντο, μετέδωκαν εἰς ἡμᾶς κατόπιν τὸν μῦθον ὅτι ἐξ ἑνὸς καὶ πολλῶν ἀποτελοῦνται ἐν γένει ὅλα ἐκεῖνα περὶ τῶν ὁποίων λέγομεν ὅτι εἶνε τοιοῦτον λεγόμενον περιλαμβάνει ἐξ ἴσου ἀρχεγόνως (ξύμφυτον) ἐν ἑαυτῷ τὸν **κ α θ ο ρ ι σ μ ὸ ν** καὶ τὴν **ἀ ο ρ ι σ τ ί α ν** (**πέρας καὶ ἀπειρίαν**). Ἀπαξ δὲ ταῦτα ἔχουσιν οὕτω πως κινονισθῆ (κατὰ τὸν ἀρχέγονον τοῦτον νόμον τῶν «λόγων») ἀνάγκη πάντοτε, ἐν σχέσει πρὸς ὁλόκληρον τὸ πεδῖον τοῦ ἐκάστοτε ἐξεταζομένου ζητήματος, νὰ θέσωμεν (πρῶτον) μίαν ἐνότητα (Ἰδέαν) καὶ οὕτω (ἄρα: ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν αὐτῆς) νὰ διεξαγάγωμεν τὴν ἔρευναν, ὅποτε θὰ εὕρωμεν ὅτι εὗρίσκεται (ἡ Ἰδέα) ἐν αὐτῇ. Ἄμα ὅμως ἐννοήσωμεν αὐτήν, ἀνάγκη ἀμέσως μετὰ ταῦτα νὰ ἐξετάσωμεν μὴ τυχὸν ὑπάρχουσι δυάς, τριάς ἢ ἄλλος τις ἀριθμὸς (τοῦτέστιν ἐννοιαὶ αἱ ὁποῖαι νὰ ὑπάγονται ὑπὸ τὴν γενικωτέραν ἐκείνην), μετὰ μιᾶς ἐκάστης δὲ ἐξ αὐτῶν ἀνάγκη νὰ ἐργασθῶμεν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον μέχρις ὅτου ἴδωμεν ὅχι μόνον ὅτι ἡ ἀρχικῶς τεθεῖσα ἐνότης κατατέμνεται εἰς (ἀπείρως) πολλά, ἀλλὰ καὶ εἰς π ὅ σ α τὴν «ἰδέαν τοῦ ἀορίστον» ὅμως ἢ «ἀπείρου» (**τὴν τοῦ ἀπείρου ἰδέαν**, ἐν τῇ αὐτῇ σημασίᾳ ὡς προηγουμένως ἢ λέξις **ἀπειρία**) δὲν πρέπει νὰ λάβωμεν ὑπ' ἡμῖν ἐν τῇ ἐξετάσει τῶν πολλῶν πρὶν ἢ ἐρευνήσωμεν ὅλους τοὺς ἀριθμοὺς μεταξὺ τοῦ ἑνὸς καὶ τῶν ἀπείρως πολλῶν· τότε μόνον ἐπιτρέπεται εἰς ἡμᾶς νὰ «ἐγκαταλείψωμεν καὶ ἀποπέμψωμεν εἰς τὸ ἄπειρον» ἐν ἑκαστῶν τῶν μελλῶν τῆς σειρᾶς. Ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἐργασίας ἀποκαλεῖται ὁ διαλεκτικὸς κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν ἐριστικὸν ὁ ὁποῖος παραλείπων τοὺς μέσους ὁρους πηδᾷ ἀμέσως ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὰ ἀπείρως πολλά. (17 Α).

Ἐπισημαστέον ὅτι ὁ συνομιλητὴς παρατηρεῖ ἐνταῦθα λίαν καταλλήλως ὅτι τινὰ μὲν τῶν λεχθέντων νομίζει ὅτι ἠννόησε τινὰ δὲ ὅτι θὰ ἐπεθύμει νὰ ἴδῃ εὐκρινέστερον ἐπεξηγούμενα. Τὰ τελευταῖα ταῦτα θὰ ἐννοήσωμεν σαφέστερον εἰάν ἀναμνησθῶμεν τινῶν ἐκ τῶν ὀριστικῶς εἰς τὸν «Παρμενίδην» καὶ τὸν «Σοφιστὴν» βεβαιωθέντων σημείων καὶ ἀναπτύξωμεν ταῦτα ἀπλῶς κατὰ ἐν ἀκόμη βῆμα.

Ἡ συναφεία καὶ σχέσις τῆς ὅλης ταύτης ἐρεῦνης πρὸς τὰ πορίσματα τῶν δύο ἐκείνων διαλόγων δὲν εἶνε ἀπλῆ ὑπόθεσις ἀλλ' εἶνε φανερά. Ὅχι

μόνον εὐθύς ἐν ἀρχῇ (14 C—E) διευτυπώθη τὸ πρόβλημα ἐν βεβαίᾳ ἀναφορᾷ πρὸς τοὺς διαλόγους (ιδ. ἀν.), ἀλλὰ ἀκριβῶς ἐκεῖνο τὸ ὅποιον τοσοῦτον ἐντόνως χαρακτηρίζεται ὡς ἡ μόνη δυνατὴ ἀφετηρία διὰ τὴν ἐπίλυσιν ὅλων τῶν διαλεκτικῶν δυσχερειῶν, ὅτι τ. ἔ. ἐν τῇ φύσει (τῷ νόμῳ) τοῦ λογικοῦ (τοῦ κατὰ λόγον), ἐν γένει ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ «λέγειν», κεῖται ὁ λόγος ἔνεκα τοῦ ὁποίου τοῦτο παριστᾷ κατ' ἀνάγκην μίαν ἐνότητα διαφόρων ἀλλὰ μετ' ἀλλήλων συμπεπλεγμένων ἐννοιολογικῶν καθορισμῶν, ἀκριβῶς τοῦτο, λέγομεν, κατ' οὐσίον ἐξέφρασεν ὡς τελευταίαν ἀφετηρίαν τῆς διαλεκτικῆς καὶ μετὰ τῆς αὐτῆς βεβαιότητος ὁ «Παρμενίδης» ἀπ' εὐθείας δὲ διευτύπωσεν ὁ «Σοφιστής».

Ἰκεῖ ἀκριβῶς ἔχει τὰς ῥίζας αὐτῆς ἡ Ἰδέα. Ὡς ἀπερίττος ἐκφρασις τῆς ἐνότητος τοῦ λεγομένου εἶνε ἐκ φύσεως ἐνότης πολλὰ πολλοῦ τινος. Κατὰ συνέπειαν—ἐκφράζοντες ἤδη θετικῶς, ὅπως πρέπει νὰ νοηθῇ, τὸ ἐν 15 D ἐρωτηματικῶς διευτυπωθὲν—εἶνε πρῶτον ἀπαραίτητον νὰ θέσωμεν Ἰδέας· ἡ αὐτὴ ἄλλως τε ἀπαραίτητος ἀνάγκη, ἐν τῇ αὐτῇ ἐννοίᾳ, ἐτονίσθη εἰς τὸ τέλος ὅλων τῶν ἀμφιβολιῶν καὶ εἰς τὸν «Παρμενίδην» (135 C). Εἶνε ὅμως ἀνάγκη, δεύτερον, ὅσον καὶ ἂν ἑκάστη ἐξ αὐτῶν καθ' ἑαυτὴν παριστᾷ ἀναλλοίωτον ἐνότητα καὶ ταυτότητα, νὰ ἐκτείνωνται αὐταὶ μετὰ τῆς αὐτῆς ἀπαραιτήτου ἀνάγκης ἐπὶ τῶν ἀπείρως πολλῶν. Εἶνε δὲ δυνατόν νὰ πράξωσι τοῦτο χωρὶς νὰ ὑποπέσωσιν εἰς τὰς ἐν τῷ «Παρμενίδῃ» λεπτομερῶς ἀναπτυχθείσας, ἐνταῦθα δὲ σχεδὸν διὰ τῶν αὐτῶν λέξεων ἐπαναφερομένας εἰς τὴν μνήμην ἡμῶν, ἀμφιβολίας: ἐὰν δηλονότι ἡ ἐνότης τῆς Ἰδέας, ὅταν αὕτη ἐκτείνεται ἐπὶ τῶν πολλῶν, κατατέμνεται αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν καὶ ἄρα γίνεται πολλὰ ἢ εὐρίσκειται ἀδιαίρετος εἰς ἐν ἑκαστον ἐξ αὐτῶν, ὅποτε ὅμως (ἀφοῦ τὰ καθ' ἑκαστον εἶνε ἀπ' ἀλλήλων κεχωρισμένα, Παρμ. 131 B) θὰ ἦτο κεχωρισμένη ἑαυτῆς.

Καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐμμέσως ἐν τῷ «Παρμενίδῃ» ἀναπτυχθεῖσαν σπουδαιότητα ταύτην θεωρίαν, καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀπ' εὐθείας τὰ πάντα διευκρινίσασαν ἐκ συναγωγῆς ἐξέτασιν αὐτῆς ἐν τῷ «Σοφιστῇ» θὰ ἠδυνάμεθα ἄνευ τῆς ἐλαχίστης δυσχερείας νὰ ἐρμηνεύσωμεν τ' ἀνωτέρω λεχθέντα: ὅτι τ. ἔ. ὁ λόγος ὅλων τῶν διαλεκτικῶν δυσχερειῶν, πάσης ἀπορίας εἰς τὰ ζητήματα ταῦτα εἶνε ἡ μὴ ὀρθὴ κατανόησις τῆς ἐνότητος ταύτης τῶν πολλῶν, ὅτι ὁ λόγος πάσης λύσεως τῶν αὐτῶν δυσχερειῶν, πάσης εὐπορίας, εἶνε ἡ ὀρθὴ αὐτῶν κατανόησις. Καὶ πράγματι, ὡς ὑπὸ τοῦ σπινθῆρος τοῦ Προμηθέως φωτίζεται διὰ μιᾶς τὸ σκότος ὅλων τούτων τῶν προβλημάτων ὑπὸ τῆς ἰσὸν καθαρᾶς ὅσον καὶ ἀπερίττου ἐκφράσεως τῆς ἰδεοκρατικῆς θεμελιώδους ἀρχῆς τῆς φιλοσοφίας τοῦ Πλάτωνος: ὅτι ἀνάγκη νὰ δομηθῶμεν ἀπὸ τῆς λογικῆς ἐννοίας τοῦ λεγομένου, ὡς τῆς μόνης δυνατῆς ἀρχῆς, ὡς βάσιν δὲ ἀναμρισητὴτον, ἡ ὅποια νὰ χρησιμεύσῃ ὡς θεμέλιον διὰ πάντα τὰ πε-

ραιτέρω πορίσματα τῆς γνώσεως, νὰ λάβωμεν ἐκεῖνο τὸ ὅποιον θὰ ἀποδειχθῆ ὡς ὁρος ἀπαραίτητος τοῦ δυνατοῦ (τῆς λογικῆς ἐννοίας) τοῦ ἐν γένει λεγομένου, ἄρα ὡς ἀφθαρτος χαρακτήρ «τοῦ λογικοῦ ἐν ἡμῖν».

Τοῦτο ὁμως ἀποτελεῖ ἀκριβῶς τὴν ἀρχέγονον (**ξύμφυτον**) ἀμοιβαίως ἀναγκαίαν σχέσιν τοῦ ἀόριστου καὶ τοῦ καθορισμοῦ αὐτοῦ, τοῦ χροῦς τὸ Α τῆς γνώσεως μετὰ πάσης δὲ τῆς δυνατῆς σαφηνείας δηλοῦται τοῦτο ὡς ἡ τελευταία δλόκληρον τὸ περιεχόμενον ἐξαντλοῦσα ἐννοια τῆς μεθόδου τῶν Ἰδεῶν. Ἡ ἐνότης τῆς Ἰδέας δὲν εἶνε ἄλλο τι ἢ ἡ ἐνότης τοῦ καθορισμοῦ, καὶ μάλιστα ἐκείνου τοῦ ἀοριστου τὸ ὅποιον διὰ πρώτην φοράν ἐν τῷ «Παρμενίδῃ» ὑπὸ τὴν αὐτὴν ὀνομασίαν τῆς ὁποίας σπανίως καὶ αὐτὸς ὁ Πλάτων κίμνει χρῆσιν : τῆς ἀπειρίας, εἶχεν ἀνακαλυφθῆ ὡς συσχετικὴ ἐννοια τοῦ Ἰδῶς (158 CD). Τοῦτ' αὐτὸ σημαίνουσιν εἰς τὸ ἐξῆς καὶ αἱ μᾶλλον ἀόριστοι ἐκφράσεις : ἐν καὶ πολλά' ἀρκεῖ νὰ ἐνθυμηθῶμεν «τὴν ποικίλιαν ἄνευ ἐνότητος» (**«τὰ πλήθη ἐν οἷς τὸ ἐν οὐκ ἐνι»**) ὡς ἐχαρακτήρισεν αὐτὸ τὸ πρῶτον διὰ τῆς ἀρκούντως παραδόξου ταύτης ἐκφράσεως ὁ «Παρμενίδης» (αὐτ.), νὰ ἀντικαταστήσωμεν δὲ κατόπιν τὴν ἐκφρασιν ταύτην διὰ τῆς σαφεστερας τῆς ἀπειρίας ἢ ὁποία σημαίνει ἀοριστίαν κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν καθορισμὸν τοῦ ἀοριστου, πρὸς τὸ πέρας.

Νομίζει τις αὐτόχρημα ὅτι ἀκούει τὸν Καντ ὅταν ἀναγινώσκει ὅτι εἰς ἕκαστον κύκλον προβλημάτων ἀνάγκη νὰ θέσωμεν μίαν ταιαύτην ἐνότητα καὶ ἔχοντες ταύτην ὡς προϋπόθεσιν νὰ ἐρευνήσωμεν, ὅποτε θὲ εὐρωμεν ἐν τῷ ἐρευνομένῳ αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἐνότητα τὴν ὁποίαν ἡμεῖς αὐτοὶ ἐθέσαμεν ἐν αὐτῷ. Ἡ διάνοια ἄρα εὐρίσκει εἰς τὸ ἀντικείμενον ὅ,τι ἡ ἰδία ἔθεσεν ἐν αὐτῷ· πᾶς καθορισμὸς τὸν ὅποιον ἀναγνωρίζει ἐν τῷ ἀντικειμένῳ στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἰδίας ἐαυτῆς θέσεως. Εἶνε τοῦτο ἡ αὐτὴ πρᾶξις τοῦ «θέτειν» τὴν βάσιν εἰς τὴν ὁποίαν ἐν τῷ «Φαίδωνι» ἤδη εἶχε καθαρῶς καὶ σαφῶς ἀναχθῆ καὶ ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀπροσβλήτως σταθερῶς εἶχε θεμελιωθῆ ἢ βεβαιότης τῆς Ἰδέας, ἀποβαλλομένης πάσης ἄλλης σημασίας δυναμένης νὰ παραπλανήσῃ ἡμᾶς καὶ νὰ καταστῇ πιθανὴ ὡς ἐκ τῶν ποικίλων καὶ ἀναποφεύκτων μεταφορικῶν ἐκφράσεων. Ἐπὶ τῆς βάσεως δὲ ταύτης στηρίζεται, ὡς τοῦτο ἐκ νέου ἐνταῦθα τονίζεται, «πᾶν ὅ,τι καὶ πόρρωθεν σχέσιν πρὸς τὴν ἐπιστήμην ἔχον μέχρη τοῦδε ἀνεκκλύφθη».

Καὶ οὕτω ἀνάγκην ἐπεξηγήσεως ἔχει μόνον τὸ ἐξῆς τελευταῖον σημεῖον : οἱ ἀπὸ τοῦ ἐνὸς (τοῦ θεμελιώδους νόμου δι' ἓνα ἕκαστον ὀρισμένον κύκλον προβλημάτων) δὲν πρέπει νὰ μεταβῶμεν ἀμέσως εἰς τὴν ἀόριστον ἀπειρίαν ἀλλ' ἀνάγκη νὰ διατρέξωμεν πρῶτον ὅλα τὰ μεταξὺ κείμενα πολλὰ ἢ τοὺς ἀριθμούς. Τὸ μεταξὺ τοῦ ἐνὸς καὶ τῆς ἀπειρίας κείμενον φαίνεται καὶ τοῦτο ἄπειρον, ἄρα ἀόριστον. Κατὰ ποῖον λοιπὸν

τρόπον ὀφείλομεν νὰ ἐννοήσωμεν τοῦτο τὸ νὰ διατρέξωμεν ὅλους τοὺς μεταξὺ κειμένους ἀριθμούς ;

Ἡ μόνη ἐννοια εἶνε ὅτι ἀνάγκη, προχωροῦντες εἰς τὸν καθορισμὸν τῶν καθ' ἕκαστον, νὰ καθορίσωμεν ὅ,τι εἶνε ὅπωςδήποτε ἐπιδεκτικὸν καθορισμοῦ πρὶν ἢ διακόψωμεν τὴν πρόοδον ταύτην ἀπὸ εὐρύτερων εἰς στενοτέρους καθορισμούς εἴτε διότι δὲν εἶνε δυνατόν εἴτε διότι δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ προχωρήσωμεν ἐν αὐτῷ, ἐγκαταλείποντες τοῦτέστι τὰ ἐπίλοιπα ἐν τῇ ἀριστίᾳ αὐτῶν. Ὁ Πλάτων ἔχει ὑπ' ὄψιν τοῦ τὴν ἐννοιαν τοῦ νόμου καὶ μάλιστα τὴν τῶν καθ' ἕκαστον νόμων. Ἐκαστος γενικὸς νόμος ἀπαιτεῖ διαρκῆ εἰδικοποίησιν διὰ νὰ δυνηθῇ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερο νὰ προσεγγίση εἰς τὸ τελευταῖον πρόβλημα τῆς ἡμετέρας γνώσεως εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς πείρας = εἰς τὸν ἄγνωστον γ. Ἐὰν ἄρα κατὰ τὴν προϊούσαν ταύτην εἰδικοποίησιν, ἢ ὅποια περικλείει τὸ ζητούμενον οἶονεἰ εἰς διαρκῶς στενότερα ὄρια (καθορισμούς), φθάσωμεν εἰς τὸ σημεῖον ὅπου οὐδεμία νέα γνώσις νόμου εἶνε δυνατόν ν' ἀποκτηθῇ δι' ἀκόμη μεγαλειτέρας εἰδικοποιήσεως, πάνεἰ νὰ ἔχη πλέον ἐπιστημονικὸν ἐνδιαφέρον ἢ περαιτέρω κατάτμησις εἰς καθ' ἕκαστον περιπτώσεις· ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου εἶνε ἀπαραίτητος ἐν ὅσῳ διὰ ταύτης εἶνε δυνατόν ν' ἀποκτηθῶσι καὶ ἄλλοι κατὰ νόμους καθορισμοί.

Εἰς μέγιστον βαθμὸν χαρακτηριστικὸν διὰ τὴν ἐμπειρικο-ἐπιστημονικὴν κατεύθυνσιν τὴν ὅποιαν ἔλαβε νῦν ἡ περὶ τῶν ἰδεῶν θεωρία εἶνε τὸ γεγονός ὅτι αὐτόχρημα ὡς διακριτικὸν σημεῖον τῆς διαλεκτικῆς μεθόδου ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐριστικὴν δρίζεται τὸ ὅτι : δὲν πρέπει νὰ σταματήσωμεν εἰς μόνην (παραλείποντες τ. ἔ. πάντα τὰ ἄλλα) τὴν γενικὴν λογικὴν σχέσιν τῆς ἐνότητος τοῦ νόμου καὶ τῆς ἀπείρου ἀριστίας τῶν ἀντικειμένων τῆς πείρας, ἀλλ' ἀνάγκη ν' ἀναζητήσωμεν ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς ἐνδιαμέσους ὄρους (τὰ μέσα ἢ μεταξὺ), τοῦτέστι νὰ ἐρευνήσωμεν τοὺς καθ' ἕκαστον νόμους οἱ ὅποιοι τὸ πρῶτον προσδίδουσιν ἐπιστημονικὴν σημασίαν εἰς τὴν γενικὴν λογικὴν σχέσιν τοῦ νόμου πρὸς τὸ καθ' ἕκαστον γεγονός. Ἰδιαιτέρως δ' ἀξιοσημείωτον ἀπὸ φιλοσοφικοῦ ἐνδιαφέροντος εἶνε ὅτι ἡ ἐξέλιξις ἐπὶ τὸ ἐμπειρικώτερον συνάγεται ἀκριβῶς ἐκ τῆς λογικῆς φύσεως τοῦ λεγομένου, ἐξ αὐτῶν τῶν νόμων τοῦ κρίνειν· ἡ ἐμπειρικὴ ἄρα λεγομένη μέθοδος ῥητῶς ἀναγνωρίζεται ὡς ἡ συγκεκριμένως—λογικὴ τοιαύτη. Ἐκ τῆς ἐξετάσεως ταύτης διαφωτίζεται κάπως καὶ ἡ μέθοδος τῆς διαίρέσεως ἢ ὅποια συστηματικῶς ἐφαρμοσθεῖσα εἰς τὸν «Σοφιστὴν» καὶ τὸν «Πολιτικόν», καίτοι ἐσωτερικῶς παρὰ πολὺ ὀλίγον ἀνεπτυγμένη καὶ ὑπὲρ τὸ δέον ἀκαμπτος, ἐχρησιμοποιήθη πολλάκις ἐν εἴδει παιδιᾶς· ἡ μέθοδος αὕτη, ὡς ἐξάγεται ἐκ τινος παραδόξου ἀποσπάσματος τοῦ συγχρόνου κωμικοῦ Ἐπικράτους, ἐφηρομόζετο ἐν τῇ σχολῇ τοῦ Πλάτωνος μεταξὺ ἄλλων καὶ ἐπὶ τῆς ταξινομήσεως τῶν φυτῶν, ὡς

δμως ἀμέσως θὰ καταδειχθῆ, δὲν πρόκειται ἀπλῶς περὶ τούτου ἀλλὰ περὶ τῆς ἐμπειρικῆς ἐρεῦνης τῶν νόμων (τῆς φύσεως) ἐν εὐρητάτη σημασίᾳ.

Τοῦτο διδάσκουσιν ἀμέσως τὰ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Πλάτωνος ἀναφερόμενα παραδείγματα· εἶνε ταῦτα ἀρκούντως ἀπλᾶ, ἀλλ' ἀκριβῶς διὰ τοῦτο καὶ καταλληλότατα διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς πρώτη ἐπεξήγησις τῆς νέας διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην λογικῆς γνώσεως. Δὲν ἐννοοῦμεν π.χ. πολλὰ ἐκ τῆς ἐπιστήμης τῶν φθόγγων, ἐν ὅσῳ γινώσκομεν μόνον ὅτι ὁ φθόγγος εἶνε τρόπον τινὰ εἷς καὶ ὅτι οἱ φθόγγοι εἶνε ἀπείρως πολλοί. Ἐπιστήμην, τ. ἔ. τῶν φθόγγων ἔχομεν μόνον ὅταν γινώσκομεν πόσοι καὶ ποῖοι φθόγγοι ὑπάρχουσι. Ὁμοίως δὲν ἀρκεῖ ἐν τῇ μουσικῇ νὰ γνωρίζωμεν ὅτι ὁ μουσικός τόνος εἶνε ἐν γένει εἷς, καὶ ὅτι τόνος τις ἐν σχέσει πρὸς ἄλλον τινὰ εἶνε ὀξύτερος ἢ βαθυτέρος ἢ ἴσος πρὸς ἐκεῖνον· ἀλλ' ἀνάγκη νὰ γνωρίζωμεν τὸ ἀκριβὲς μέγεθος τῶν διαστημάτων καὶ διὰ τούτου τὴν δι' ἀριθμῶν ἐκφραζομένην ὀρισμένην ὀξύτητα τοῦ τόνου, τοὺς ὀρισμούς (ὄροι) τῶν διαστημάτων, κατόπιν τοὺς δυνατοὺς μεταξὺ αὐτῶν συνδυασμοὺς («συστήματα»), τοῦτέστι τοὺς νόμους τῆς ἀρμονίας, πλὴν τούτων τὰς ἀριθμοῦμένας καὶ μετρούμενας σχέσεις τῶν ῥυθμῶν καὶ τῶν μέτρων.

Ἐνταῦθα ἔρχεται τελείως εὐκρινῶς εἰς φῶς ἡ κατ' ἀνάγκην μαθηματικὴ μορφή τῆς γνώσεως τοῦ νόμου. Τὸ νὰ προσκολλᾶται τις εἰς τὸ ἀπειρον γεννᾷ καὶ ἐν τῷ πνεύματι ἀπειρίαν (λογοπαίγνιον ἐπὶ τῆς λέξεως ἀπειρία=ἀνευ πέρατος καὶ ἀπειρία=ἀνευ πείρας)· ἡ παραμέλησις τοῦ ὑπολογισμοῦ τῶν σχέσεων καὶ τοῦ καθορισμοῦ τοῦ ἀριθμοῦ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι δὲν θὰ μᾶς λογαριάζουσιν ὅταν θὰ γίνεται λόγος περὶ ἐπιστήμης (17DE). Ἐπὶ τοῦ καθορισμοῦ ἄρα τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῶν σχέσεων στήριξεται πᾶσα ἐπιστήμη, ὡς ἐν τοῖς ἐπομένοις θὰ ἀκούσωμεν ἀκόμη σαφέστερον.

Μετὰ τοῦτο ἀναγιγνώσκομεν: εἴαν πρόκειται νὰ λάβωμεν ὡς ἀφετηρίαν τὴν ἀπειρον ποικιλίαν τῶν φαινομένων ὀρισμένου κύκλου προβλημάτων, παραδείγματος χάριν τοῦ πεδίου τῶν φθόγγων ἐν γένει, ἀνάγκη νὰ διακρίνωμεν πρωτίστως τὰς μεγάλας κυρίας διαιρέσεις π.χ. φωνήεντα, σύμφωνα καὶ ἄφωνα, ἔπειτα νὰ καθορίσωμεν ὄλους, μέχρι καὶ τοῦ τελευταίου, τοὺς εἰς ἐκάστην τῶν κλάσεων ἀνήκοντας φθόγγους καὶ τότε μόνον, ἐπειδὴ οὐδένα ἐκ τῶν καθ' ἕνα φθόγγων εἴμεθα εἰς θέσιν καλῶς νὰ νοήσωμεν ἀνευ ὄλων τῶν λοιπῶν, λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὸν ἀναγκαῖον τοῦτον μεταξὺ ἀλλήλων δεσμόν ὃ ὁποῖος αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν εἶνε εἷς καὶ μεταβάλλει τρόπον τινὰ δλόκληρον τὸ πεδῖον τοῦτο εἰς ἕνα καὶ μόνον, νὰ ἀποκαλέσωμεν πάντα ταῦτα συλλήβδην μίαν ἐπιστήμην,

εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν τὴν τῶν φθόγγων. Κατὰ ταῦτα ὁ ὄρος ἐπιστήμη (μία ἐκάστη ἐξ αὐτῶν) σημαίνει πλήρη συστηματικὴν συνοχὴν ὄλων τῶν δυνατῶν εἰδικῶν περιπτώσεων ἐντὸς ἑνὸς ἐκάστου ὑπὸ γενικῆς ἐννοίας ἀφορισμένου κύκλου προβλημάτων καὶ μάλιστα μεθ' ὄλων αὐτῶν τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων καὶ τρόπων συνδέσεως (ὡς ἀνωτέρω τὰ «συστήματα» τῶν διαστημάτων).

Ἐάν τις ἐρωτήσῃ ποῦ λαμβάνει χώραν ἐνταῦθα τὸ «ἀπολύειν εἰς τὸ ἀπειρον», θὰ εὑρεῖ δύο ἀπάντησεις ἀντιμαῖς. Πρῶτον, οἱ ὄρισμένοι φθόγγοι τῆς γλώσσης, ὡς ἐπίσης οἱ ὄρισμένοι μουσικοὶ τόνοι, καὶ πάλιν τὰ διαστήματα, αἱ ἡυθμικαὶ χρονικαὶ διαιρέσεις καὶ καθ' ἑξῆς, παριστῶσι διαρκῶς ἕνα μόνον μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχουσι πάντοτε ἀπείρως πολλαί, διὰ τοῦ προϊόντος ἀφορισμοῦ εὗρισκόμεναι ἀλλ' οὐδέποτε ἐξαντλούμεναι, βιβθμίδες χρόνου μετ' ἀνεπαισθήτων μεταβάσεων. Νὰ λάβωμεν ὄλους τοὺς φθόγγους εἶνε ἴσως δυνατὸν προκειμένου περὶ τῆς ἀνθρωπίνης γλώσσης ἢ μᾶλλον περὶ τῶν ὄρισμένων καὶ ἐντὸς ὄρισμένων χρονικῶν καὶ τοπικῶν ὄρων πράγματι χρησιμοποιουμένων φθόγγων· τὸ αὐτὸ ἰσχύει, κατ' ἀναλογία, καὶ περὶ τῶν ἐν χρήσει μουσικῶν τόνων καὶ συνδέσεων αὐτῶν, καὶ καθ' ἑξῆς. Αἱ βιβθμίδες αὗται καθορίζονται ὑπὸ τῆς πρακτικῆς ἐκλογῆς μᾶλλον ἢ ἐπὶ τῇ βάσει θεωρητικῆς τινος ἀρχῆς. Δεύτερον ὁμοίως ὁ φθόγγος ἢ ὁ τόνος γὰρ διέσις ἐπαναλαμβάνεται εἰς ἀπείρους εἰδικὰς περιπτώσεις αἱ ὅποια, ἀπλῶς ὡς τοιαῦται, δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην οὐδ' εἶνε ἐπιδεκτικαὶ ἐπιστημονικοῦ καθορισμοῦ: ὁ φθόγγος (ἢ ὁ τόνος) ἄρα οὗτος κατ' ἐννοιαν μόνον ὅχι δὲ καὶ κατὰ τὸ ἀληθῶς συμβαῖνον εἶνε εἰς καὶ μόνος· τοῦτ' ὅπερ ἰσχύει περὶ παντὸς ὅσονδῆποτε εἰδικοποιημένου φυσικοῦ καθορισμοῦ καὶ ἐν γένει περὶ παντὸς νόμου τῆς φύσεως.

Ἐἰς τὴν πραγματικότητα, τὰ πάντα τρώντι λαμβάνουσι χώραν πάντοτε καθ' ὃν τρόπον καὶ εἰς τὰς μνημονευθείσας περιπτώσεις· εἰς αὐτὰς διατυποῦται ἐν ἀπολύτῳ γενικότητι νόμος τῆς ἐμπειρικῆς ἐπιστήμης. Ἐντελῶς ἀπερίττως ἀποκιλεῖ κατωτέρω (19 B, 20 A καὶ ἰδίως C) τὸν τρόπον τοῦτον ὁ Πλάτων τὴν μέθοδον τῆς *διαιρέσεως τῶν εἰδῶν* ἢ ὁποία ἐφαρμόζεται ἐπὶ παντὸς τὸ ὅποιον εἶνε ἓν, «ταῦτόν, ὅμοιον» καὶ ἐπὶ τῶν ἀντιθέτων αὐτῶν (19 B).

Ἡ ἐφαρμογὴ τῆς μεθόδου ταύτης θὰ ἠδύνατο νὰ γίνῃ ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς διαιρέσεως τῶν εἰδῶν ἀφ' ἑνὸς μὲν τῆς ἡδονῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῆς γνώσεως. Ἡ ἐφαρμογὴ αὕτη οὐχ ἤττον δὲν λαμβάνει πρὸς τὸ παρὸν χώραν διότι ὁ Σωκράτης προβλέπει ἤδη, ἐπὶ τῇ βάσει προγενεστέρων ἐξετάσεων τοῦ αὐτοῦ ζητήματος (πιθανὸν νὰ ἐννοῇ ἐνταῦθα τὴν «Πολιτείαν») τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς: ὅτι τὸ ἀγαθὸν δὲν συνίσταται οὔτε εἰς τὴν ἡδονὴν ἀνευ γνώσεως οὔτε εἰς τὴν γνῶσιν ἀνευ ἡδονῆς, διότι οὐδὲν ἐκ τῶν δύο δύναται νὰ εἶνε πλήρες καὶ αὐταρκες ἀνευ τοῦ ἄλλου. Ἐρωτᾶται ὁμοίως μετὰ ταῦτα, ποῖον ἐκ τῶν δύο, ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ ἀγαθοῦ, εἶνε τὸ κύριον,

προεξάρχον, πρωτεύον, χαρακτηριστικόν, τὸ ὁποῖον δίκην συνεπείας νὰ σύρη κατόπιν ἑαυτοῦ τὸ ἄλλο ; Τὸ τοιοῦτον ὅμως ἀπαιτεῖ προηγουμένως ἐμβριθεστέραν ἐξέτασιν τῆς φύσεως ἀμφοτέρων : τῆς τε ἡδονῆς καὶ τῆς γνώσεως, ἡ ὁποία ἐξέτασις ἀναγκάζει τὸν συγγραφέα νὰ ἐπανέλθῃ ἐπὶ τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν τῆς διαλεκτικῆς.

B. Αἱ τέσσαρες Ἀρχαὶ τοῦ εἶναι (σελ. 23 C —31 A)

Πᾶν ὅ,τι «εἶνε» συνίσταται, ὡς ἀπεδείχθη ἤδη, ἐκ τοῦ προσδιοριστέου (=χ) ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν καθορισμῶν τῆς διανοήσεως (A, B, κ. κ. ε.) ἀφ' ἑτέρου. Οἱ καθορισμοὶ ὅμως οὗτοι σημαίνουνσι πρὸς τὸ παρὸν μόνον ἀφηρημένως τὸ περιεχόμενον τοῦ καθορισμοῦ· διὰ τὴν ἀληθῆ, συγκεκριμένον καθορισμὸν τοῦ χ ἐκείνου ἀπαιτεῖται ἡ σύνοδος ἀμφοτέρων τῶν ὄρων : τοῦ χ καὶ τοῦ A· σημαίνει δὲ τοῦτο ἀκριβῶς ὅτι τὸ πρότερον ἀόριστον χ καθορίζεται εἰς A. Τὸ «τρίτον τὸ ἐκ τῶν δύο ἐκείνων εἰς ἓν μίξεν» (23 D) θὰ ἠδύνατο νὰ δηλωθῆ διὰ τῆς τελείας κρίσεως : χ εἶνε A. Ἡ σύνοδος αὕτη ἡ ὁποία ἐνταῦθα μὲν χαρακτηρίζεται ὡς μίξις, κατωτέρω δὲ (25 E) ἀποκαλεῖται *κοινωνία*, ἐχρησιμοποιήθη εἰς τὸν «Παρμενίδην» (158 D) καὶ τὸν «Σοφιστὴν» διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὴν σχέσιν τῶν δύο ὄρων ἐν τῇ κρίσει. Κάποτε μάλιστα (27 D) ἐχαρακτηρίσθη αὕτη ἀκόμη ζωηρότερον ὡς «δέσις» τοῦ ἀορίστου διὰ τοῦ καθορισμοῦ (τ. ἔ. ὅτι ὁ καθορισμὸς καθιστᾷ τι σταθερόν)· ταῦτο δὲ φέρει εἰς τὴν μνήμην μας τὴν ἐκφρασιν «δεσμοὶ» διὰ τὸ καθορίζον, εἰς τὸν «Παρμενίδην» (162 A) καὶ τὸν «Σοφιστὴν» (253 A)· ὑπὸ τοῦ δευτέρου τούτου ἰδιαίτερας ἐχαρακτηρίσθη ὡς δεσμὸς ἢ συγκροτοῦν (αὐτ. C) ὁ ἀρχέγονος τρόπος συνδέσεως : ἡ Κατηγορία. Ἡ τελευταία, κατὰ ταῦτα, ἔννοια τῆς συνδέσεως ἐν τῇ κρίσει (*συμπλοκή, πλέγμα, σύνθεσις*) εἶνε ὁ καθορισμὸς τοῦ χ εἰς A.

Μετὰ τὰς τρεῖς ταύτας προστίθεται ὡς τετάρτη ἀρχὴ ἡ «αἰτία» τῆς συνόδου, ὡς πέμπτη δὲ ἀρχή, τῆς ὁποίας ἡ παραδοχὴ ἐνδεχόμενον νὰ ἀποδειχθῆ ὡς ἀναγκαία, ὑποδεικνύεται γενικῶς ἐπίσης λόγος τοῦ χωρισμοῦ (23 D). Οὐδαμοῦ ὅμως γίνεται πλέον λόγος περὶ τοῦ ὑπαινιγμοῦ τούτου ἀλλὰ διαρκῶς μόνον περὶ τῶν τεσσάρων «γενῶν». Πρὸς τὸ παρὸν ἐν τούτοις ἀφίεται κατὰ μέρος καὶ τὸ τέταρτον γένος, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου τὰ ἄλλα τρία ὑποβάλλονται εἰς λεπτομερεῆ ἔρευναν.

1. Τὸ ἀόριστον καὶ ὁ καθορισμὸς αὐτοῦ (23 E.—26 I).

Ἡ πρώτη ἀρχὴ ἐπεξηγεῖται διὰ τῆς ἐννοίας τῶν συγκριτικῶν προσδιορισμῶν οἷον : θερμότερον, ψυχρότερον, περισσότερον, ὀλιγότερον, μεγαλύτερον, μικρότερον, ταχύτερον, βραδύτερον (24 A, 25 C)· οἱ τοιαῦτοι

προσδιορισμοὶ ἐμπεριέχουσιν ἀοριστίαν. Ἀκριβῶς ἐκεῖνο τὸ ὅποιον καθίσταται αὐτοὺς συγκριτικούς, τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, καὶ τὸ ὅποιον κεῖται εἰς αὐτὰς ταύτας τὰς ἐννοίας (*ἐν αὐτοῖς οἰκοῦντες τοῖς γένεσι*), ἀποκλείει, ἐν ὅσῳ εὐρίσκεται ἐν αὐταῖς, τὸ τέλος (*τέλος τελευτή*). Τοῦναντίον ἐὰν φθάσωμεν εἰς τελειωτικὸν καθορισμὸν, παύει ταῦτοχρόνως καὶ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον. Ἡ σύγκρισις ἄρα σημαίνει ἔλλειψιν τέλους (*μὴ τέλος ἔχειν*)· τὸ μὴ ἔχον ὅμως τέλος (*ἀτελές*, 24 B), εἶνε ἀκριβῶς ὡς ἐκ τούτου ἀόριστον. Ὁ καθορισμὸς σημαίνει τὸ τέλος ἐν τῇ κρίσει. — Ἐνθυμούμεθα ὅτι ἡ κρίσις εἶχεν ἐξηγηθῆ ὡς τὸ τέλος τῆς ἐν τῇ διανοήσει διαδικασίας (*διανοίας ἀποτελεύτησις*) εἰς τὸν «Σοφιστήν» (264 A) καὶ ἤδη εἰς τὸν «Θεαίτητον» (190 A). Ἐκεῖ ἀνεγνώσαμεν ὅτι ὅταν ἡ συνειδήσις ἀπειριόσπετι (*δολοῖσα*) καὶ εἰς τὸ ἐξῆς λέγει πάντοτε ἐν καὶ τὸ αὐτὸ χροῖα πλέον νὰ *διστάζῃ*, ἀποκαλοῦμεν τοῦτο κρίσιν.

Εἰς τὸν «Παρμενίδην» ὅμως (157 E) ἀκριβῶς ἡ λογικὴ αὕτη ἀποτελεύτησις (*τέλειον*) ἀπετέλει τὴν ἐννοίαν τοῦ ὅλου ὡς τοῦ ἐνός, ὁρισμένου κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ ἀόριστα πολλά. Τὴν μαθηματικὴν ταύτην ἐννοίαν ἔχει ἐνταῦθα καὶ ἡ ἀποτελεύτησις ἐν τῷ *πέρατι* ἢ τῷ καθορισμῷ. Ἀπέναντι τῆς ἀπείρου τοῦ καθοριστέου πολλαπλότητος, ἡ ὁποία σημαίνει ἐπίσης καὶ τὸ διαπύρως καὶ ἀντιθέτως διάκεισθαι, καὶ τὴν ὁποίαν καταπαύει ὁ καθορισμὸς (*παύει τὰ ἐναντία διαπύρως ἔχοντα*, 25 E), καθίσταται οὗτος ἀκριβέστερον ὁρισμένη ποσότης «τόσον καὶ τόσον» κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ποσοτικῶς μὲν λαμβανόμενον ἀλλ' ἀόριστον «μᾶλλον καὶ ἥττον», ἢ, τοῦθ' ὅπερ σημαίνει τὸ αὐτό, καθίσταται μέτρον (*μέτριον* — ὅ,τι ἔχει μέτρον). Ἐὰν τοῦτο καταλάβῃ τὴν θέσιν (*ἔδρα ἢ χώρα*) ὅπου προηγουμένως εὐρίσκετο τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον (*ἢ σφόδρα καὶ ἠρέμα*) ἀνάγκη τὸ τελευταῖον νὰ κενώσῃ τὴν θέσιν τὴν ὁποίαν προηγουμένως κατεῖχεν (*ἔρρει ταῦτα ἐκ τῆς αὐτῶν χώρας ἐν ἧ ἐνήν*). Ἡ ἀοριστία τοῦ συγκριτικῶς λεγομένου σημαίνει προχωρεῖν καὶ ὄχι ἐμμένειν εἰς ταῦτο (*προχωρεῖ γὰρ καὶ οὐ μένει... ἀεὶ... ὡσαύτως*), ἐνῶ τοῦναντίον ἡ ὁρισμένη ποσότης σημαίνει στάσιν, παῦσιν ἐν τῷ προχωρεῖν (*τὸ δὲ ποσὸν ἔστη καὶ προῖδον ἐπαύσατο* 24 CD). — Εἰς ταῦτα προσθετέον τὴν ἔκφρασιν τοῦ ἀπεράντου (28 A) ἢ ἐκεῖνου τὸ ὅποιον ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτοῦ δὲν ἔχει οὔτε ἀρχήν, οὔτε μέσον, οὔτε τέλος ἐν ἑαυτῷ (31 A), τοῦθ' ὅπερ ἰδίως μῖς ἐνθυμίζει τὴν περιγραφὴν τοῦ «Παρμενίδου» (165 AB) κατὰ τὴν ὁποίαν πρὸ πίσεως ἀρχῆς ἀναφαίνεται ἀκόμη προγενεστέρα τις ἀρχή, μετὰ πᾶν τέλος ἀκόμη ἀπώτερον τέλος εἰς πᾶν μέσον ἄλλο τι πάλιν μέσον.

Λιὰ τῶν τοσοῦτον πολλαπλῶν ἐκφράσεων τούτων διατυποῦται σαφέστατα τὸ ὅ ἐ ο ν, τὸ δυνατόν νὰ φθάσῃ τις διὰ νέων καθορισμῶν πέραν παντὸς δοθέντος καθορισμοῦ, τὸ ἀδύνατον νὰ φθάσῃ τις δι' οἰουδήποτε καθορισμοῦ μέχρι ἀπολύτου τινός. Τὸ γεγονός ὅμως ὅτι ἡ θέσις ὁρισμένου μεγέθους εἶνε ἐκεῖνο τὸ ὅποιον θέτει τέρμα εἰς τὴν τοῖ-

αύτην ἀοριστίαν, ἀποκαλύπτει ἐνταῦθα τὸν βαθέτατα κείμενον λόγον τῆς ἐν ὀλοκλήρῳ τῷ «Φιλήβῳ» μετ' ἰδιαζούσης ἐπιμονῆς ἐκφραζομένης πεποιθήσεως ὅτι μόνον ἐπὶ τῇ βάσει μαθηματικῶς ἀκριβοῦς καθορισμοῦ εἶνε δυνατὴ ἢ ἐκ τῆς πείρας ἐπιστήμη. Ὁ καθορισμὸς τοῦ μέτρου : ἴσον, διπλοῦν, σχέσις μέτρου καὶ ἀριθμοῦ (2ῃ AB), καθίσταται οὕτω αὐτόχρημα ἢ γενικὴ ἐκφρασις τοῦ καθορισμοῦ τοῦ ἀορίστου καὶ κατὰ συνέπειαν ἐγ γένει τοῦ συγκεκριμένου καθορισμοῦ τοῦ εἶναι· τοῦθ' ὅπερ ὁμοῦς εἶνε ὁρθὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ μόνον τότε, ὅταν λάβωμεν τὴν ἐννοιαν τῆς ποσότητος ἐν εὐρυτάτῃ σημασίᾳ παραδείγματος χάριν αἱ τοπικαὶ σχέσεις ἐν τῇ παραστατικῇ γεωμετρίᾳ αἱ ὁποῖαι καὶ ἄνευ τῆς χρησιμοποίησεως ἐννοιῶν μέτρου εἶνε οὐχ ἥττον ἐπιδεκτικαὶ ὑπολογισμῶν, ἀναντιρρήτως· ἢ ἀ περιλαμβάνοντο ἐν τῇ εὐρυτέρῳ ταύτῃ πλατωνικῇ ἐννοίᾳ τοῦ μέτρου ἢ τῆς ποσότητος. Πρὸ πάντων ὁμοῦς ἔχει σαφῶς κατανοηθῆναι ὅτι αἱ λεγόμεναι ποιότητες ὁποῖαι εἶνε αἱ ἐν εἴδει παραδείγματος ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ἀπαριθμηθεῖσαι : θερμότης καὶ ὀξύτης τοῦ τόνου (πόσον ψυχρὸν ἢ θερμὸν, πόσον ὀξὺ ἢ βαθύ) μόνον διὰ μέτρου καὶ ἀριθμοῦ εἶνε δυνατόν νὰ καθορισθῶσι· ἀνάγκη ἄρα νὰ μεταχειρίζεται τις ταύτας ὡς ποσότητας (μεταβλητὰ μ ε γ έ θ η).

Ἰδιαιτέραν προσοχὴν ἀπαιτεῖ προσέτι ἡ σύνθεσις τῶν ἐννοιῶν τοῦ ἀορίστου καὶ τοῦ καθορισμοῦ αὐτοῦ μετὰ τῶν ἐννοιῶν ἀφ' ἑνὸς τοῦ χώρου καὶ ἀφ' ἑτέρου τοῦ χρόνου. Εἰς τὸν «Φαίδωνα» περιεγγραφή ἢ γένεσις, ἢ φθορὰ καὶ ἢ ἀλλοίωσις ὡς ἀπλῆ ἀλλαγὴ τῶν θέσεων (τόπων) ὑπὸ τῶν καθ' ἑαυτοὺς ἀναλλαιότων παραμενόντων καθορισμῶν (Ἰδεῶν). Ἡ ἀλλαγὴ αὕτη προϋποθέτει σύστημα θέσεων ὡς τελευταίαν βίωσιν τῆς ἐννοίας τοῦ χώρου. Ἡ διαδοχικὴ ὁμοῦς κατάληψις τῶν αὐτῶν τόπων ὑπὸ διαφόρων ἀποκλειόντων ἀλλήλους καθορισμῶν, ἐγένεν ἀρρομὴ νὰ εἰσαγάγωμεν τὸν χρόνον ὡς τὸν ἀπαραίτητον ὄρον διὰ νὰ καταστῇ δυνατόν ν' ἀναφέρωμεν εἰς τό χ τ. ξ. τὸν αὐτὸν καταληπτέον τόπον, ἀντιφατικὰς ἐκφάνσεις. Ἡ χωρικὴ σημασία τοῦ «ἀορίστου» ἐξερράζετο ἐν τῷ «Παρμενίδῃ» (Κεφ. 26) διὰ τῆς ἐννοίας τοῦ ὄγκου ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐννοία περιλαμβάνεται τὸ ὄρισμένον ποσὸν τοῦ «Φιλήβου» καὶ ἡ διέκρισις αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἀορίστου «μᾶλλον καὶ ἥττον» διότι ὁ ὄγκος εἶνε καθ' ἑαυτὸν ἀόριστος ἀλλὰ δυνάμενος ἐπ' ἀπειρον νὰ ὀρισθῇ.

Ἡ αὐτὴ ἐννοία φαίνεται ἐπαναλαμβανομένη εἰς τὸ «ἄπειρον» τοῦ «Φιλήβου» ἐφ' ὅσον ἀποδίδεται εἰς αὐτὸ «ἔδρα» ἢ «χώρος» ἐν τῷ ὁποίῳ εἰς τὴν θέσιν τῆς ὀρούσης ἀοριστίας, ὑπεισέρχεται ὁ κατὰ ποσὸν καθορισμὸς. Ὁ χώρος ὁμοῦς τοῦ ὀριστέου = χ δὲν δύναται νὰ εἶνε ἐκ τῶν προτέρων ὄρισμένον· διὰ τοῦτο τὸ χωρίον τοῦτο σημαίνει μᾶλλον τὸ ἐξῆς : μεταξὺ τῶν ὄριων τὰ ὁποῖα ὀρίζονται διὰ διαδοχικῶν θέσεων παραμένει πάντοτε πεδῖον τι ἀοριστίας ταυτοχρόνως ὁμοῦς καὶ δυνατοῦ καθορισμοῦ, καὶ εἰς τὸ πεδῖον τοῦτο τὸ ὁποῖον, κατὰ ταῦτα, εἶνε ὄρισμένον ὡς πρὸς τὰ ὄρια

αὐτοῦ, καίτοι κατὰ τὰ ἄλλα εἶνε ἀόριστον, εἰσέρχεται ὁ νέος καθορισμός ὁ ὁποῖος, οὕτω θέτει συγχρόνως νέον ὄριον ἄρα καὶ νέον καθορισμὸν τόπου. Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς παρατηρήσεως ταύτης ἐξαφανίζεται καὶ ἡ ἐνδεχομένη πλάνη ὅτι ὁ Πλάτων μεταβάλλει τὸ «ἄπειρον» αὐτοῦ εἰς τι ἤδη ὄν, ἐνῶ ἀκριβῶς πρόκειται νὰ παραστήσῃ ἀπλῶς παράγοντα τοῦ εἶναι εἰς τὸν ὁποῖον καθ' ἑαυτὸν δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀποδοθῇ τὸ εἶναι, διότι ἕκαστον αὐτῷ ἀποδιδόμενον εἶναι θὰ ἔθετε ἐν αὐτῷ καθορισμὸν τινα, τοῦτέστι θὰ εἰσῆγεν ἤδη τὸ πέρας ἐν τῷ ἀπειρῷ. Τὸ ἄπειρον ἄρα ἀντιπροσωπεύει μὲν τὸν χρόνον ἀλλὰ μόνον ὡς τι δυνάμενον νὰ προσδιορισθῇ καὶ μάλιστα ὡς τι ἄνευ ὄριων καὶ τέλους, ὅσον τι, ἐνῶ ὁ κατὰ τόπον καθορισμός, εἴπερ τις καὶ ἄλλος, ἀνάγκη νὰ ὑπαχθῇ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ «ὄριου», τοῦ «πέρατος».

Τὸ ὅσον ὅμως εἶνε ταυτοχρόνως ἤδη καὶ τὸ μεταβλητόν. Ἐφαίνεται ἄρα ὅτι τὸ ὑπὸ τῆς ὅλης συζητήσεως ἀποσκοπούμενον ἦτο τὸ μέγεθος ἀφ' ἑνὸς ὡς μεταβλητὸν (προχωρεῖν προϊέναι), ἀφ' ἑτέρου δὲ ὡς σταθερὸν (μένειν στήναι). Προϋποτίθεται ἄρα γε ἐν τούτῳ ἤδη ἡ ἐννοια τοῦ χρόνου; Δυσκόλως· διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ ἦτο ἀνάγκη νὰ εἶχε προηγουμένως γίνεαι λόγος περὶ αὐτοῦ ὡς ἰδίας θεμελιώδους ἐννοίας συγχρόνως μετὰ τῆς ἀπειρίας καὶ τοῦ καθορισμοῦ· τὸ μόνον τὸ ὁποῖον δύναται νὰ συζητηθῇ εἶνε μὴ τυχὸν εἰσάγεται οὗτος ἀκριβῶς διὰ τῆς ἐρεῦνης ταύτης. Εἰς τὸν «Φαίδωνα» καὶ κατ' ἀρχὰς καὶ εἰς τὸν «Παρμενίδην» εἶχεν οὗτος εἰσαχθῆ ὡς λογικὸς ὅρος διὰ τὰς ἀντιφατικὰς θέσεις (Α καὶ Μὴ—Α) ἐν σχέσει πρὸς τὸ αὐτὸ καθοριστέον (χ). Οὕτω ὅμως ὁ χρόνος δὲν θὰ ἦτο εἰμὴ ἡ ἔκφρασις τοῦ χωρισμοῦ: ὅτι ἰσχύει διὰ τὸ σημεῖον 1 δὲν ἰσχύει διὰ τὸ σημεῖον 2 καὶ ἀντιστρόφως. Τὸ ἀληθὲς πρόβλημα τῆς ἐννοίας τοῦ χρόνου ἔγκειται μᾶλλον ἐν τῷ δυνατῷ τῆς μεταβάσεως ἀπὸ Α εἰς Μὴ-Α, ἐν τῇ ὁποίᾳ μεταβάσει οἱ ἀντιφατικοὶ καθορισμοὶ δὲν ἀποχωρίζονται εἰς διάφορα σημεία (θέσεις τῆς διανοήσεως) ἀλλ' ἀπειλοῦσι νὰ συμπέσωσι εἰς ἓν σημεῖον, ἐὰν ἐννοεῖται προσπαθήσωμεν νὰ φαντασθῶμεν ὅτι ἡ ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἄλλο μετάβασις γίνεται εἰς ἓν σημεῖον. Εἰς αὐτὴν ταύτην ὅμως τὴν μετάβασιν δὲν ἐπιτρέπεται νὰ φαντασθῶμεν κανένα ἐκ τῶν δύο καθορισμῶν διότι ἕκαστος τούτων, ὡς γνωστόν, θ' ἀπέκλειε τὸν ἄλλον. Φθάνομεν ἄρα οὕτω εἰς ἀκριβῶς ἐκείνην τὴν ἀοριστίαν ἢ ὁποῖα ἔχει τὴν «ἔδραν» ἑαυτῆς μετὰ τῶν ὀρισμένων ὄριων. Ἡ ἔδρα αὕτη, κατὰ ταῦτα, δὲν εἶνε σημεῖον τι δὲν εἶνε δὲ δυνατόν, ἀκριβῶς ὡς ἐξηγήθη ἐν τῷ «Παρμενίδῃ» (156 D), νὰ φαντασθῶμεν αὐτὴν ἐν χρόνῳ τινί, ἐὰν ὁ χρόνος (τ. ἔ. τὸ διαδοχικόν) καὶ ἰδίᾳ τὸ χρονικὸν σημεῖον (τὸ ἐν καὶ τὸ ἕτερον ἐν τῇ διαδοχῇ) σημαίνει ἤδη καθορισμὸν. Ἡ ἔδρα αὕτη λοιπὸν τῆς ἀοριστίας ἀντιπροσωπεύει ἀκριβῶς τὸ παράδοξον ἐκεῖνο τί, τὸ «ἐξαίφνης» τοῦ Παρμενίδου εἰς τὸ ὁποῖον, ὡς ῥητῶς ἀνεγνώσαμεν ἐκεῖ, ἀνάγκη νὰ παρέλθῃ ὁ

εἰς καθορισμὸς καὶ ἐκ τοῦ ὁποίου δέον νὰ προέλθῃ ὁ ἕτερος, διότι δὲν εἶνε δυνατόν νὰ εἰσέλθῃ τὸ Μή-Α ἐν ὅσῳ ὑπάρχει ἐν αὐτῷ τὸ Α. Ἐὰν ὅμως νοήσωμεν ὡς λαμβάνοντα χώραν ἐν τῷ χώρῳ ὄχι μόνον τὸν καθορισμὸν τοῦ τότε καὶ τότε, ἀλλὰ καὶ τὴν διέλευσιν διὰ τῆς ἀοριστίας, θὰ δυνάμεθα ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ νὰ εἰπώμεν ὅτι τὸ ἀόριστον («ἄπειρον») ἀντιπροσωπεύει τόσον τὸν χρόνον ὅσον καὶ τὸν χώρον. Ἀκριβέστερον ὅμως δυνάμεθα νὰ ἐκφρασθῶμεν ὡς ἐξῆς: σημαίνει ἐξ ἴσου τὴν ἀοριστίαν, τὴν ἔσθῃν τοῦ χρόνου καὶ τὴν τοῦ χώρου, ἐνῶ ὁ κατὰ τύπον καὶ χρόνον προσδιορισμὸς ἀνήκει εἰς τὸ γένος τοῦ «πέρατος».

Τὴν ἀοριστίαν ταύτην ἐδήλου πρότερον ὁ Πλάτων κατὰ προτίμησιν διὰ τῆς ἐκφράσεως γένεσις ἢ κίνησις τ. ἔ. διὰ τῆς μεταβάσεως ἀπὸ καθορισμοῦ εἰς καθορισμὸν. Τὸ τοιοῦτον ὅμως κυρίως ἀποτελεῖ τὸ δυνατόν τῆς γνώσεως ὄχι τὸ γίγνεσθαι ἐν τῇ θετικῇ σημασίᾳ τοῦ παρῆγεσθαι, τοῦτο εἶνε δυνατόν μᾶλλον νὰ παρισταθῇ διὰ τῆς εἰσόδου τοῦ καθορισμοῦ εἰς τὸ ἀόριστον. Οὕτω δὲ ἐνταῦθα (26 D) ὁρίζεται τὸ «τρίτον ἐξ ἀμφοτέρων», ὁ «γένος» τοῦ ἀορίστου καὶ τοῦ καθορισμοῦ, ὡς γένεσις εἰς οὐσίαν (οὐσία = εἶναι), δυνάμει τῶν συμμόνως τῇ ἀρχῇ τοῦ ἀορισμοῦ (τοῦ πέρατος) ἀποκτηθέντων καθορισμῶν μέτρον (ἐκ τῶν μετὰ τοῦ πέρατος ἀπειρασμένων μέτρων).

Ἀξιοσημεῖωτον εἶνε ὅτι διὰ πρώτην φοράν οὕτω, μετὰ τσαοῦτης σαφηνείας, ἀπέκτησε τὸ γίγνεσθαι τελείως θετικὴν σημασίαν· μεταβλήθη εἰς τι τὸ ὅποιον εἰς τὸ ἐξῆς ὑπάρχει. Γίγνεσθαι σημαίνει ἐνταῦθα τὸ ἔρχεσθαι εἰς φῶς, σημαίνει τὴν παραγωγὴν τοῦ ὁρισμένου εἶναι· ὁρισμένον ἐπὶ τῇ βίσει τοῦ νόμου τοῦ καθορισμοῦ, καὶ μάλιστα ὄχι ἀπλῶς τοῦ παγκοσμίου νόμου τοῦ καθορισμοῦ τοῦ ἀορίστου ἐν γένει, ἀλλ' εἰδικοῦ ἐκίστετε νόμου ἔχοντος κατ' ἀνάγκην μαθηματικὸν τύπον, κανονίζοντος δὲ αὐτὸ τὸ ποσὸν καὶ μάλιστα τὸ σχετικὸν ποσόν, κανονίζοντος τοῦτέστι τὴν σχέσιν αὐτοῦ πρὸς μέτρον τι.

Ἐν τῇ αὐτῇ ἐννοίᾳ χαρακτηρίζεται τὸ τρίτον ἐκεῖνο (27 B) ὡς ἡ ἐξ ἀμφοτέρων μεμιγμένη καὶ (δυνάμει τῆς μίξεως ταύτης, τ. ἔ. τῆς συνάδου ἀμφοτέρων τῶν παραγόντων) γεγεννημένη οὐσία. Ἡ τετάρτη ἀρχὴ ἀποκαλεῖται (αὐτ.) λόγος τῆς μίξεως καὶ (δι' αὐτῆς) τῆς γενέσεως. Ἡ γένεσις μεταβάλλεται ἐνταῦθα εἰς πλάσιν· δὲν περιλαμβάνει πλέον ἐν εἰωτῇ τίποτε τὸ ἀρνητικόν, ἀλλὰ καθίσταται πηγὴ κρίσεως καταπίσεως καὶ μάλιστα, τὸ πρᾶγμα ἄλλως τε εἶνε ἀρκετὰ δύσκολον ἀλλὰ καὶ ἰδιαζόντως χαρακτηριστικὸν διὰ τὸν μεταβληθέντα τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι ὅσον ἀρροῦν τὴν ἐννοίαν ταύτην, πη. ἢ παντός ἀγαθού. (25 D - 26 C). Ἡ εἰσοδος τοῦ καθορισμοῦ (τοῦ «περατοειδοῦς» τοῦ ἀνήκοντος τ. ἔ. εἰς τὸ γένος τοῦ καθορίζοντος, τοῦ «πέρατος») θέτει τέρμι εἰς τὴν διαφορὰν καὶ ἀντίθεσιν τοῦ ἔσθοντος μᾶλλον καὶ ἥττον καὶ θέτουσα ἐν αὐτῷ τὸν καθορισμὸν (τοῦ πόσου) παρίγει συμμετρίαν καὶ συμφωνίαν, τοῦτο δὲ ἀκριβῶς

σημαίνει νῦν τὸ γίνεσθαι ἢ παράγεσθαι. Ὡς παραδείγματα χρησιμεύουσιν ἢ παραγωγή ὑγείας εἰς τὸ ἀσθενοῦν σῶμα, ἀρμονίας καὶ ἁρμονίου εἰς τὴν ἀπειρίαν τοῦ πεδίου τῶν μουσικῶν φθόγγων, μέτρου καὶ μάλιστα συμμετρίας εἰς τὴν θερμότητα καὶ τὸ ψυχρὸν ἐξ οὗ παράγονται αἱ κανονικαὶ ἰσότητες τοῦ ἔτους, καὶ οὕτω παντὸς ὡραίου καὶ ἀγαθοῦ, ἀποφευγομένου τοῦ ὑπὲρ ἄγαν καὶ παντὸς κακοῦ ὡς στηριζομένων ἐπὶ ἐλλείψεως μέτρου, ἐπὶ τῆς ἀπειρίας τῆς ἡδονῆς καὶ τοῦ κόρου. Πάντα ταῦτα κατορθοῦνται δι' ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ: διὰ τοῦ νόμου καὶ τῆς τάξεως ὡς συνεπειῶν τῆς ἀρχῆς τοῦ καθορισμοῦ (νόμον καὶ τάξιν πέρας ἔχόντων, 26 B).

Εἶνε πολὺ φυσικὸν νὰ ἀπορήσωμεν πῶς συμβαίνει ὥστε ἐνταῦθα διὰ μιᾶς ἢ τελεολογικῆς ἔννοια τοῦ ἀγαθοῦ νὰ καταλαμβάνη τὴν θέσιν τοῦ ἀπλοῦ καθορισμοῦ τοῦ εἶναι. Πᾶν τὸ ὁρισμένον πραγματικὸν εἶνε ἄρα γε ἀντιδικαίως καὶ ἀγαθόν; Ἡ ἀπὸ τῆς μιᾶς ἔννοιας εἰς τὴν ἄλλην μεταπήδησις αὕτη εἶνε καταληπτὴ μόνον ἐκ τοῦ ὅτι ἡ ἀγαθότης πράγματός τινος τίποτε περισσώτερον δὲν σημαίνει κατ' οὐσίαν διὰ τὸν Πλάτωνα, ἢ τὴν αὐτοσυντήρησιν αὐτοῦ (ὡς π. χ. ἐνταῦθα ἡ λέξις ἀποσῶσαι, 26 D). Ἐν τῇ ἔννοια ταύτῃ πράγματι συμπίπτει δι' αὐτὸν τὸ ἐν πίσῃ τῇ θετικότητι αὐτοῦ νοούμενον εἶναι πρὸς τὸ ἀγαθόν. Ἐν τῇ εὐρείᾳ ταύτῃ, τὴν φύσιν καὶ τὸν ἡθικὸν κόσμον περικλειούση σημασία, εὗρομεν τὴν ἔννοιαν τῆς κατὰ νόμον τάξεως ἤδη ἐν τῷ «Γοργία». Ἐκεῖ ἐσήμαινε τὸ εἶδος καὶ τὸν Λόγον ἀκριβῶς ὡς ἐνταῦθα τὸ «Πέρας» τὸ ὁποῖον εἶνε μόνον σφιγνέστερος καθορισμὸς τοῦ εἶδους καὶ τοῦ Λόγου. Ἡ αὕτη σύμπτωσης ὑπῆρχε καὶ ἐν τῇ «Ἰδέα τοῦ ἀγαθοῦ» τῆς «Πολιτείας», ἡ ὁποία ὑπερβίχε τοῦ (συγκεκριμένου) εἶναι μόνον ὡς ἐκ τῆς ιδιότητος αὐτῆς τελευταίας Ἀρχῆς τοῦ εἶναι. Ἀφοῦ ὅμως τὰ ὄντα εἶνε δυνατόν νὰ θεμελιωθῶσι μόνον εἰς τὰς θέσας τῆς διανοήσεως (τοῖς λόγοις) ἔπεται ὅτι ἡ ἀρχὴ ἐκείνη δὲν ἦτο, τελειωτικῶς, ἄλλη τις ἢ ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ τοῦ λογικοῦ (τοῦ κατὰ λόγον) «αὐτὸς ὁ λόγος». Ὁμοίως ἔχει τὸ πρᾶγμα καὶ ἐνταῦθα καθότι εἴν ἐν τῷ καθορισμῷ τοῦ ἀπείρου ἐνοῦνται, ὡς ἐν τῇ τελευταίᾳ κοινῇ εἰς ἀμρότερα ἀρχῇ, τὸ εἶναι καὶ τὸ ἀγαθόν, πάλιν αὐτὸς οὗτος ὁ καθορισμὸς τοῦ ἀπείρου συνήχθη ἀποκλειστικῶς ἐκ τῆς λογικῆς φύσεως τοῦ λεγομένου, ἐκ τοῦ ἀρχηγόνου (ξυμφύτου) νόμου τῆς λογικῆς «ἐν ἡμῖν».

Ἄρα γε θὰ ἀποκαλυφθῇ εἰς ἡμᾶς καὶ ἀνώτερόν τι ἀκόμη ἐν τῇ τεταύτῃ ἀρχῇ τῆς αἰτίας; Τοῦτο ἀπομένει νὰ ἐξετάσωμεν.

2. Ἡ ἀρχὴ τῆς αἰτίας (σελ. 26 E - 30 E)

Ἡ ὅλη δυσχέρεια ἐνταῦθα ἔγκειται εἰς τὸ ἑξῆς: ἐν τῇ συνόδῳ τοῦ ἀπείρου καὶ τοῦ καθορισμοῦ φαίνεται ἤδη ἀποκαλυφθεῖσα ἡ λογικὴ αἰτία τοῦ εἶναι, καὶ ἰδοὺ βλέπομεν διατυπωμένην καὶ ἰδιαίτερον ἀρχὴν τῆς